

O GALEGO, ROMANCE ATLANTICO AILLAMENTO E COOPERACION

RICARDO CARBALLO CALERO

A restauracion do galego literario despois da guerra de 1936 a 1939, repuxo os vellos problemas sobre a planificación do idioma, matizandoo con connotacions que os inscreberon tanto no circulo do fundamentalmente lingüístico como no circulo do fundamentalmente social. De xeito que o problema - como foi realidade basica - agora paladianamente tecnico e politico asemade, ou ten unha manifestación tecnica e unha manifestación politica claramente deseñadas, ainda que vinculadas estreitamente. E xeral a adopcion da postura normativista atinxida xa con anterioridade, decontra o inxenuo ou priguicero liberalismo favorecedor da dialectalización e conseguinte castelanización da fala. Mais debemos perguntar-nos se o galego normal ha de constituirse independemente de toda influencia das demais modalidades do iberrománico atlántico ou ha te-las de algun xeito en conta. Ou sexa, se o galego normativo ha facerse en contacto co portugués normativo ou de costas a el.

A posición que chamamos isolacionismo pretende conservar as esencias do galego frento ao portugués. Na sua forma mais radical sustenta a opinión separatista, segundo a cal o galego e o portugués son linguas distintas desde as súas orixes. En forma máis moderada, admite que existiu unha lingua galego-portuguesa -ou galega primitiva- da que a partir de fins da Idade Media abrullaron o galego moderno o portugués. Hoxe, o galego e o portugués diferencianse substancialmente, e para formar o galego padron temos que nos basear no galego falado, por moi castelanizado que aparezca, e rexeitar todo lusitanismo, é dicir, toda expresión -como dizer, pero tamén Galiza, Deus, carnizaria, xuizo- que, comun un tempo ao galego e ao portugués, non é hoxe realmente usada polos galegos falantes espontáneos, ou sexa os que falar galego por tradición familiar, ininterrompida, ou sexa os que falar galego por tradición familiar, ininterrompida, e non acompañada de disciplina docente ou literaria, durante varios séculos. Se non se quer con este isolacionismo verbo do portugués precipitar a dialectalización do galego con respecto ao castelán, pretenderase o sostener o galego independente frente aos seus dous poderosos vecíños, como un David heroico, ou heróico-mítico, que coa sua funda de pegueiro mantívese a raia os dous poderosos Golias, de moderna e esmagadora panoplia, que abalan as súas mazas de ferro nos li-

mites - ou más ben dentro dos límites do pequeno cantón lingüístico do helvético pastor.

O que se propón, pois, é unha actitude de aillamento total, como pode cumplir ao esueira, que, por non ter parentes nas súas fronteiras, pode elaborar unha normativa enteramente autárquica. Mais o galego que peche os ollos perante as formas variantes do sistema ou dialeistema hispano atlántico, renuncia a aproveitar para a resolución dos seus problemas una serie de soluciones codificadas que lle afarraron mortos esforzos antieconómicos, e, de outra banda, ao explorar a manter as diferencias que o influxo da colonización lingüística castelá determinou entre as duas ponelas do iberorrománico occidental, está propiciando a sua castellanización.



Dibujo TUDO

Por iso existe unha corrente de opinión favorável á cooperación co portugués. Os flamencos non pechan os ollos perante o holandés, os valones non pechan os ollos perante o francés. En Suiza hai cantóns que falar frances, italiano ou alemán sen deixaren de sentirse helvéticos. A cooperación co portugués favoricería a difusión dos nosos textos literarios nun horizonte crecientemente extenso. A reintegración do galego na súa integridade, mediante a liberación da presión do castelán. Non se pretende non asumir o portugués como lingua de Galiza nem adoptar como galego de hoxe o do século XIII. Sinalmente, o reintegracionismo supón o razoable regreso do galego na comunidade lingüística a que realmente pertence, único xeito de evitar a súa absorción polo hispano ce-

tral. Isto implica, certamente, unha ósmose entre os distintos representantes do antigo romance ocidental, ósmose na que, segundo o meu sentir, o galego non só pode manter as súas fronteiras políticas, como posa aceitar outras que, procedentes de outras normativas, acaian ao sistema e non sexan estrás a estrutura do galego. O que non parece lóxico e dar as costas as formas normativas irmas, en troques de aproveitar o que delas nos conveña e mesmo aspirar a aportarnos-lles o que talvez pode convir-lles, sequer como variante estilística.

Se non temos o menor desejo de manter a identidade de Galiza, e excusada a nosa preocupación pola lingua. Mais se queremos manter aquela identidade, na lingua temos o mellor instrumento para conseguilo. A lingua é un sacramento, é dizer, un signo visíbel de comunión nunha determinada fe. Evidentemente, a lingua non confira a nacionalidade. Hai moitas nacións de lingua española ou portuguesa que non se confunden coas antigas metrópolis. En troques, hai nacións plurilingües. Unha nación é unha vontade colectiva de destino común. Como dície Renan, un plebiscito incesantemente renovado. Mais cando se dispon dunha lingua propia, non se comprende o seu abandono polos que deixan manter a identidade do pobo que a fala.

Podemos, en consecuencia, imaxinar unha Galiza que non fale galego. Por exemplo, unha Galiza absolutamente castelanizada. Ou, se queremos pensar nunha situación menos radical, unha Galiza onde o galego sexa respeitado, mais non promovido. Ou mesmo unha Galiza onde o galego sexa considerado como unha reliquia histórica, ou como unha tipica modalidade folclórica que a fins turísticos convéa conservar. Podríamos establecer reservas nas que un fato de labregos e intelectuais, vestidos os homes con morteiro e cirolas, e as mulleres con cofia e mantelos, vivesen subvencionados polo Estado, consagrados a falar, escribir, cantar, rir e chorar en galego con acompañamiento de gaita, ferreñas e pandeiro. Cousas semellantes vi-se -e ven-se- en certas latitudes. Mais hai unha tradición que aspira a outra fortuna para o galego. Esta tradición proponga o galego como lingua de Galiza. E a tradición das Irmandades da Fala, de Nos, do Seminario de Estudios Galegos. E a tradición de Vilqueira, de Castelao, de Búa Brey. Esta tradición pregó sempre a cooperación das distintas ramas do galego-portugués. Esta tradición é a nosa tradición.

don augusto

